

ZNACZENIE WALORÓW PRZYRODNICZYCH GMINY DOBIEGNIEW W ZRÓWNOWAŻONYM ROZWOJU

Lucjan Agapow, Jarosław Nadobnik

Instytut Kultury Fizycznej w Gorzowie Wlkp., Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu
ul. Estkowskiego 13, 66-400 Gorzów Wlkp.
e-mail: l.agapow@wp.pl

Streszczenie. Gmina Dobiegniew, stanowi wschodnią część mezoregionu zwanego Pojezierzem Dobiegniewskim i południową część Równiny Drawskiej, administracyjnie należy do Powiatu Strzelecko-Drezdeneckiego w województwie Lubuskim.

W regionie znajduje się około 100 jezior z powierzchnią przekraczającą 1 ha. Rolnictwo, turystyka i rekreacja powinna być jedną z głównych gałęzi gospodarki w tej gminie. W odległości ok. 2 km od Dobiegniewa istniał w czasie II wojny światowej obóz jeniecki dla 6 tys. polskich oficerów. Obóz ten znany jako Oflag IIC Woldenberg. Obecnie znajduje się tam muzeum.

Rozwój turystyki stanowi priorytetowe zadanie w działaniach inwestycyjnych w zakresie rozwoju bazy rekreacyjno-sportowej. Warunki naturalne i nieskażone środowisko przyrodnicze sprzyja różnorodnym formom wypoczynku.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, walory przyrodnicze, ekologia, ochrona przyrody, turystyka

WSTĘP

Pojezierze Dobiegniewskie pod względem gospodarczym należy do obszarów rolniczych i leśnych. Upadek wielkoobszarowych gospodarstw spowodował duże bezrobocie ludności wiejskiej, a także wśród mieszkańców okolicznych miasteczek. W konsekwencji ograniczyło to zatrudnienie w innych zakładach pracujących na rzecz rolnictwa lub nawet ich upadek. Władze samorządowe podejmują działania na rzecz ożywienia gospodarczego regionu i zmniejszenia tego niekorzystnego zjawiska. Jednym z kierunków działań społeczno-gospodarczych jest wykorzystanie warunków przyrodniczych w rozwoju rolnictwa ekologicznego

i ekoturystyki – propagowanej w Polsce między innymi przez Nowickiego [6], Nowickiego i Ribbe [7].

Autorzy tego artykułu podjęli się zasygnalizować znaczenie walorów przyrodniczych wybranej Gminy Dobiegniew w zrównoważonym rozwoju regionu.

METODY

Badania terenowe odbywały się metodą marszrutową od maja do października w 2001 i 2002 roku. Pozwoliły one dokładnie rozpoznać obszar gminy i Pojezierza, rzeźby terenu, stanu i charakteru środowiska przyrodniczego oraz kulturę materialną regionu. Dokonano inwentaryzacji infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i sportowej.

W roku 2002 dokonano oceny stanu jakości wód jezior metodą biologiczną i porównano je z wynikami przedstawionymi przez WIOŚ [9].

Przy opracowaniu wartości przyrodniczych wykorzystano prace Agapowa i Jasnowskiego [1], Agapowa [2, 3]. Analizowano również mapy udostępnione przez Nadleśnictwo Strzelce Krajeńskie, Głusko i Smolary.

Ramy artykułu nie pozwalają na szerokie omówienie całości problematyki badań.

WYNIKI I DYSKUSJA

Pojezierze Dobiegniewskie należy do obszarów w małym stopniu zdegradowanych na tle innych regionów Polski [8]. Jeszcze korzystniej wypada to porównanie na tle środowiska rolniczego krajów Unii Europejskiej, w których tzw. nowoczesna produkcja rolna spowodowała zubożenie walorów przyrodniczych środowiska [7].

Gmina Dobiegniew, stanowi wschodnią część mezoregionu zwanego Pojezierzem Dobiegniewskim i południową część Równiny Drawskiej, administracyjnie należy do Powiatu Strzelecko-Drezdeneckiego w województwie Lubuskim.

Pojezierze Dobiegniewskie (3124.62) o powierzchni 578 km² znajduje się pomiędzy dwiema równinami: Gorzowską na zachodzie i Drawską na wschodzie. W regionie znajduje się około 100 jezior z powierzchnią przekraczającą 1 ha, z których największe i najgłębsze jest jezioro Osiek (6 km², 35 m głębokości), Bierzwik (2 km², 12 m głębokości), Lipie (1,7 km², 42 m głębokości). Na różnicowanie terenu wpływa również jego rzeźba. Najwyższe wzniesienie osiąga 129

m n.p.m. (koło wsi Kawki). Największą rzeką jest Drawa, w której dorzeczu został utworzony w 1990 roku Drawieński Park Narodowy.

Obok rolnictwa, turystyka i rekreacja może być jedną z głównych gałęzi gospodarki. W sezonie letnim wypoczynek nad pięknymi i czystymi jeziorami, które dają możliwość uprawiania sportów wodnych i wędkowania, a wspaniałe lasy dają możliwość odpoczynku i relaksu dla amatorów grzybobrania i spacerów. Bliskość Parku Narodowego jest okazją do poznania wspaniałych walorów przyrody, uroczych ostoi zwierzyny i ptactwa oraz podziwiania meandrow rzeki Drawy i Płocicznej. Drawa stwarza okazję organizowania spływów kajakowych od Drawna do Starej Osiecznej. Dla wytrawnych kajakarzy organizowane są spływy od Czaplinka do Drawin, rzeka ta charakteryzuje się wartkim nurtem i meandrami przypominającymi rzeki górskie.

W gminie Dobiegniew opracowano program noszący nazwę „Lubuskie Mazury”. Projekt ten uwzględnia potrzeby turystyki żeglarskiej i wodnej. Celem inwestycji jest wykonanie piętrzeń na trasie rzeki Struga Mierzęcka od jeziora Chomętowskiego do rzeki Drawy. Wykonanie powyższych inwestycji spowoduje utworzenie szlaku wodnego o wspaniałych walorach przyrodniczych. Długość tego szlaku wyniesie 75 km. Zalesienie brzegów jezior i pozostałych akwenów wynosi 85%. Tak wysokiego wskaźnika nie posiadają nawet jeziora mazurskie. W wyniku podjętych inwestycji powstałby akwen większy od Zalewu Solińskiego i porównywalny z pojezierzem Augustowskim.

Innymi i znakomitymi walorami omawianego obszaru są zabytki kultury materialnej jak np. 100-letnia elektrownia wodna koło Głuska, pałac z 16 ha parkiem w Mierzęcynie. W Pałacu tym, po latach dewastacji i zaniechań, w 1998 roku rozpoczęto pierwsze prace remontowe, kompleksową renowację wnętrza. Nastąpiła rekonstrukcja stawu w parku i oczywiście budowa oczyszczalni ścieków. Obecnie trwają prace związane z odbudową przyległych budynków gospodarczych i pielęgnacją przepięknego parku. Ogromny nakład pracy i środków finansowych już przyniósł efekt w postaci wyróżnienia otrzymanego w roku 2001 z rąk Ministra Kultury i Sztuki za udział w konkursie „Zabytek Zadbany” (Fot. 1.)

Pomimo ciągłych robót i prac wykończeniowych Pałac znakomicie funkcjonuje jako hotel i centrum konferencyjne. Pałacowe parki zostały tak zaplanowane, aby wykorzystać naturalną rzeźbę terenu do wyeksponowania piękna rosnących tu roślin oraz dla podkreślenia niezwykłego charakteru otoczenia. Przebiega tu wiele alejek. Zieleń utrzymana jest w stylu angielskim. Najstarsze drzewa pochodzą z końca XVIII wieku. W jednej części parku znajduje się cmentarz rodowy pierwszych właścicieli Pałacu, w innym miejscu piękny ogród japoński. Całość

sprawia wrażenie dużej harmonii i dobrego rozplanowania w celu osiągnięcia wrażenia spokoju i malowniczości tego wielohektarowego parku (Fot. 2).

W Strzelcach Krajeńskich (zachodnia część Pojezierza Dobiegniewskiego) istnieje jeden z lepiej zachowanych średniowiecznych murów obronnych

Fot. 1. Pałac w Mierzęcinie (źródło własne)
Photo 1. Palace in Mierzecin (own source)

Fot. 2. Fragment parku w Mierzęcinie (źródło własne)
Photo 2. A part of the park in Mierzecin (own source)

z basztami i bramami. W odległości ok. 2 km od Dobiegniewa istniał w czasie II wojny światowej obóz jeniecki dla 6 tys. polskich oficerów. Obóz ten znany jest pod nazwą Oflag IIC Woldenberg. Obecnie funkcjonuje tu muzeum.

Rozwój turystyki w powiecie strzelecko-drezdeneckim stanowi priorytetowe zadanie w działaniach inwestycyjnych w zakresie rozwoju bazy rekreacyjno-sportowej. Warunki naturalne i nieskażone środowisko przyrodnicze sprzyja różnorodnym formom wypoczynku. Jeszcze dość powolny, ale widoczny staje się rozwój gospodarstw agroturystycznych. Coraz liczniejsze są przypadki odchodzenia od produkcji w gospodarstwach rolniczych na usługi turystyczne. Warunki naturalne sprzyjają tego typu działalności. Małe gospodarstwa agroturystyczne nie mogą być zagrożeniem dla „wielkiego przemysłu turystycznego”. Są wyłącznie jego uzupełnieniem. Potencjalny turysta oczekuje możliwości wyboru formy spędzenia wolnego czasu. Zawsze jednak oczekuje dobrej obsługi i jakości oferowanych usług. Gospodarstwa agroturystyczne mogą wypełnić lukę pomiędzy hotelami wyższej klasy a np. polem namiotowym. Cena oferowanych usług oczywiście nie jest bez znaczenia.

Powyżej opisane walory świadczą o dużej atrakcyjności omawianej gminy. Elementy przyrodnicze oraz architektoniczne mogą stać się wielkim atutem małych miejscowości mających kłopoty po zmianach ustrojowych lat 90, kiedy to upadłe PGR pozostawiły często bez środków do życia okolicznych mieszkańców. Dobre zagospodarowanie posiadanego bogactwa naturalnego może wydawać się jedynym rozwiązaniem w celu poprawy warunków życia i wzrostu dochodu gminy i mieszkańców. Innym, ale często pomijanym aspektem jest wykorzystanie walorów przyrodniczych dla rozwoju sportu szkolnego dzieci i młodzieży.

Oczekiwani są tu zarówno turyści jak i inwestorzy chcący zbudować swoje hotele, pensjonaty itd. Gmina Dobiegniew z pewnością czeka jeszcze na swoją wielką szansę rozwoju.

WNIOSKI

W celu wykorzystania walorów przyrodniczych Gminy Dobiegniew, należy:

1. Opracować program zrównoważonego rozwoju omawianego terenu.
2. Kontynuować działania na rzecz popularyzacji i rozwoju „Lubuskich Mazur”
3. Odbudować pałac w Osieku, aby zwiększyć bazę turystyczną i rekreacyjną.
4. Urządzić nowe i zagospodarować obecne boiska dla celów turystyki i rekreacji.
5. Zorganizować miejsca na biwaki i inne formy aktywnego wypoczynku młodzieży.

PIŚMIENNICTWO

1. **Agapow L., Jasnowski M.:** Przyroda projektowanego Drawieńskiego Parku Narodowego. Gorzowskie Towarzystwo Naukowe. Gorzów Wlkp., 1986.
2. **Agapow L. (red):** Przyroda województwa gorzowskiego. Drawieński Park Narodowy. Woj. Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gorzowie Wlkp., 1998.
3. **Agapow L. (red.):** Wzorcowa sieć korytarzy ekologicznych na przykładzie byłego województwa gorzowskiego. Szczecińskie Towarzystwo Naukowe, Szczecin, 2000.
4. **Jasnowska J. i in.:** Rzeka Drawa – ważny korytarz ekologiczny Pomorza Zachodniego. Ochrona Przyrody. Nr 56., 1999.
5. **Kondracki J.:** Geografia fizyczna Polski. PWN, Warszawa, 1978.
6. **Nowicki M.:** Strategia ekorozwoju Polski. Agencja Reklamowo-Wydawnicza A. Grzegorzczak. Warszawa, 1993.
7. **Nowicki M., Ribbe L.:** Problemy Ekorozwoju Polski. Agencja Reklamowo-Wydawnicza. Warszawa, 2000.
8. **Szenfeld M.:** Stan czystości jezior województwa gorzowskiego w latach 1993-97. WIOŚ w Gorzowie Wielkopolskim, 1998.
9. Stan środowiska w województwie lubuskim w 2001 roku. WIOŚ, Biblioteka Monitoringu Środowiska Zielona Góra-Gorzów Wielkopolski 2002.

IMPORTANCE OF NATURAL VALUES IN THE DOBIEGNIEW
DISTRICT IN AN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Lucjan Agapow, Jarosław Nadobnik

Academy of Physical Education in Poznań,
Institute of Physical Education in Gorzów Wlkp.
Estkowskiego str. 13, 66-400 Gorzów Wlkp., Poland
e-mail: lagapow@wp.pl

Summary. The Dobiegniew urban district is located in the eastern part of a region called the Dobiegniew Lake District and in the southern part of the Drawsko Plain. Administratively it belongs to the county of Strzelce-Drezdenko in the Lubuskie province. There are about 100 lakes in the region, over 1 hectare in size. The highest peak reaches 129 metres above sea level. The longest river is Drawa. The Drawa National Park was established in one of its tributaries in 1990. Farming, tourism and recreation can become the main branches of the economy. In summer one can rest beside beautiful, clean lakes. There is the possibility to do water sports and go fishing. Wonderful forests guarantee relaxation for lovers of mushroom picking and walking. The neighbourhood of the National Park allows one to find out about the attractions of nature, lovely bird and animal refuges as well as admiring the meandering Drawa and Płociczna rivers. Canoe rallies are organised on the Drawa River, from Drawno to Stara Osieczna. Rallies from Czaplina to Drawno are organised for more experienced canoeists. What is characteristic of the river are its fast current and mountain river-like meanders. A plan was elaborated, called "Lubuskie Mazury" in the district. The plan allows for the needs of sailing and water tourism. According to the plan a water route with wonderful natural attractions will be created. The length of the route will be 75 km. There are many other

attractions, like the 100-year old power station near Głusko, a palace and a 16-hectare large park in Mierzęcin. During World War II there was a prisoner-of-war camp 2 km from Dobiegniew. 6 thousand Polish officers were kept there. It is known as Oflag IIC Woldenberg. Nowadays it is a museum. The development of tourism and its base is paramount as far as investments are concerned. Natural conditions and unpolluted environment are conducive to various kind of relaxation.

Key words: equable development, natural values, ecology, the preservation of nature, tourism

